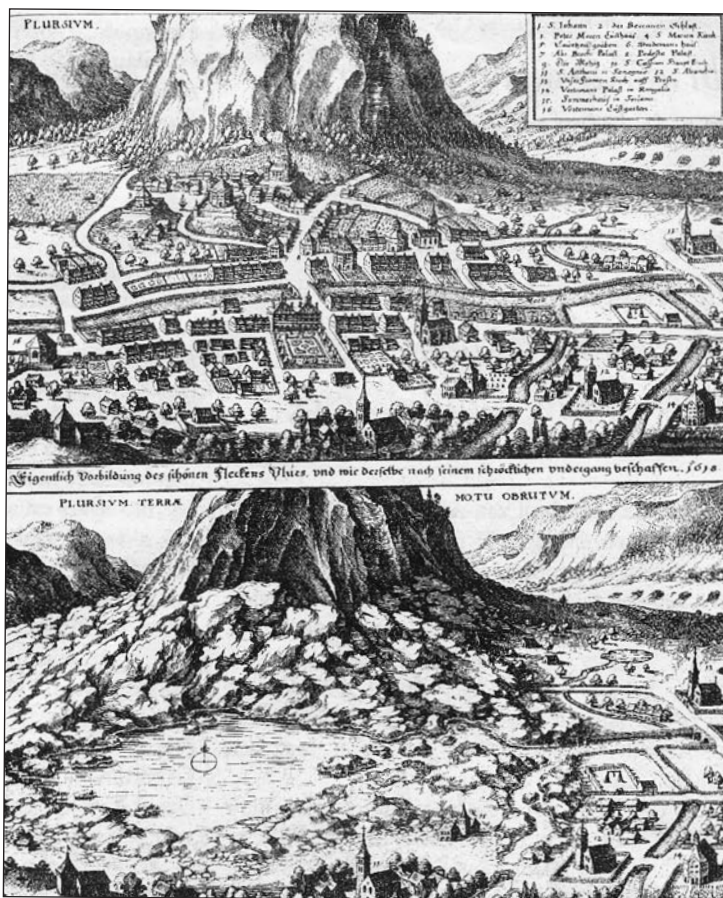

Viking sors – A klíma művelődéstörténete

Az utóbbi hónapokban a sorsfordítóként beharangozott, végül hatalmas kudarcra végződött koppenhágai klímakonferencia és a legelismertebb klímakutatókat adóhamisítás gyanújába keverő levelezés jól időzített kiszivárgtatása után – csökkenteni látszik az éghajlatváltozás iránti heves érdeklődés. Talán most jött el az ideje annak, hogy indulatoktól és előítéletektől mentesen tudjuk értékelni a földi éghajlat változására mutató jelenségeket, mérési eredményeket, és reálisan lássuk az emberi tevékenység hatását.

Wolfgang Bebringer két-három évvel megelőzte a korszellem változását, amikor 2007-ben megírta *A klíma kultúrtörténete – A jégkorszaktól a globális felmelegedésig* című, magyarul most megjelent könyvét. A munka különlegessége a szerző távolságtartó, objektív nézőpontja. Nem fogadja el minden bizonyíték nélkül az ipari és mezőgazdasági termelés éghajlatra gyakorolt hatását. Felhívja a figyelmet, hogy az efféle kijelentések manapság divatosak, ez pedig nem segíti a kutatási támogatásért sorban álló tudósok tárgyilagosságát. Ugyanakkor *A klíma története* nem hasonlítható azokhoz a klímaszkeptikusnak mondott, gyaníthatóan valamely gazdasági érdekcsoport pénzügyi támogatását élvező művekhez sem, amelyek a legegyszerűbb jeleket is félresöprik, örült összeesküvéseket emlegetve.

A kötet a jelenlegi klímaváltozás társadalmi hatásainak, valljuk be, lassan unalomig ismert elemzése előtt bemutatja a földi éghajlat történelmi változásait, a felmelegedéseket és lehűléssel kezdődött jégkorszakokat. Ez a rész sok újdonságot tartalmazhat még a témát követő olvasók számára is. Az éghajlat az őskorban és az ókorban sokkal drasztikusabban hatott az emberek életére és egész civilizációk sorsára, mint manapság, hiszen nem voltak meg a zord időjárás, az aszály és az áradások elleni védekezés technikai eszközei. Az egyiptomi óbirodalom összeomlását

például a Nílus rendszeres áradásának Krisztus előtt 2150 körül bekövetkezett felborulásával hozzák összefüggésbe. Az aszályos időszak miatt öntötte el a folyó a part menti termőföldeket, éhínség tört ki birodalomszerte. Minthogy az ókori Egyiptom államsága a Níluson alapult, a fáraók politikai legitimitációja a mezőgazdasági termelés zavartalanságáról függött. V. Papi fáraó uralkodása idején lázadás tört ki Egyiptomban, az ország több részére hullott.

A szárazabbra forduló éghajlat nemcsak a civilizáció hanyatlását, felemelkedését is okozhatja. Mezopotámia akkor indult virágzásnak, amikor a szárazság hatására visszavonult Ur és Eridu városától a Perzsa-öböl partvidéke, termékeny vidéket hagyva maga után. A sors fintora, hogy ezer évvel később, nagyjából az egyiptomi óbirodalom hanyatlásával egy időben az Akkád Birodalom végét is ártételesen az aszály okozta.

A globális éghajlat legutóbb a XVI. században változott jelentősen, és kezdetét vette a kis jégkorszakként ismert, három évszázadig tartó hidegebb periódus. A hideg és a mérsékelt öv gleccserei megnöttek, az átlaghőmérséklet érzékelhetően csökkent. A szubtrópusi és a

tropuszi területeken kevésbé a hőmérséklet változása, mintsem a csapadék kiszámíthatatlansága okozott gondot. A gleccserek terjeszkedése nagy riadalmat keltett. Chamonix lakói 1601-ben pánikba estek, mert a ma Mer de Glace-nak hívott gleccser már két falut maga alá temetett. A Temze Londonnál gyakran befagyott akkoriban, a jégen piacokat, sporteseményeket tartottak. A folyón 1895-ben volt utoljára jégtakaró. A kis jégkorszak hatalmas károkat okozott a mezőgazdaságban, megváltozott Európa állat- és növényvilága. Izlandon, ahol kétszáz évvel korábban kezdődött a lehűlés az elviselhetetlen hideg hatására kihaltak a viking települések, miután lehetetlenné vált a növénytermesztés és a Norvégiával folytatott kereskedelem. Az utolsó hír az egyik viking faluból

egy varázslással vádolt személy elégetéséről szólt. Ez társadalmi káoszról árulkodik, hiszen korábban szinte ismeretlen volt arrafelé a boszorkányüldözés.

Behringer könyve hozzájárult ahhoz, hogy a következő évtizedekben várhatóan komolyra forduló éghajlatváltozás hatásairól valós képet alkothassunk anélkül, hogy közelgő apokalipszist látnánk magunk előtt.

(Wolfgang Behringer: *A klíma kultúrtörténete – A jégkorszaktól a globális felmelegedésig*. Corvina Kiadó, Budapest, 2010. Ára: 3500 forint)

Recenzió: **Molnár Csaba**,
Magyar Nemzet

Helyreigazítás

Az ez évi július-augusztusi lapszám 281. oldalán dr. Czerny Károly által írt cikk harmadik bekezdéséből sajnálatos módon két sor kimaradt. Így helyesen: *„fűlőbe csengenek Petőfi szavai, hogy: „akasszátok fel a királyokat!”, és Batsányi figyelmeztetése: „Vigyázzó szemetek Párizsra vessétek!”*

Ezúton köszönjük a hibára felhívó olvasóink észrevételét.